

ЦИВІЛЬНЕ І ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

Роман Іванович Віннічук,
здобувач
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків

УДК 346 (477):368:368.029

ДО ПИТАННЯ ПРО СПЕЦІАЛЬНИЙ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ

Досліджуються питання спеціального правового режиму перестрахування у чинному законодавстві, правозастосуванні та проекті закону України про страхування. Окреслено засади історичного розвитку наукової дискусії щодо правового режиму перестрахування і наголошено на становленні у сучасній правовій доктрині парадигми спеціального господарсько-правового режиму перестрахування. Запропоновано відповідні зміни у законодавстві.

Ключові слова: спеціальний правовий режим перестрахування, правова конструкція «*sui generis*», спеціальний господарсько-правовий режим перестрахування.

Започатковані наразі у державі процеси структурної перебудови економіки, разом з проголошенням законодавцем страхування та перестрахування пріоритетними сферами адаптації законодавства України до законодавства ЄС, на шляху інтеграції в Європейську спільноту окреслюють відносини забезпечення як одні з провідних для господарського обороту за сучасних ринкових умов. Так, згідно з даними Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі – Нацкомфінпослуг), операції перестрахування в Україні за 9 місяців 2013 р. збільшились з 882,3 млн грн. до 5 144 млн грн. та істотно вплинули на динаміку основних показників діяльності українських страховиків [1].

Метою цієї статті є дослідження основних теоретико-правових підходів до змісту правового режиму перестрахування в законодавстві України про страхову діяльність та правозастосуванні. Також будуть піддані науковому аналізу засади перспективного законодавства України про страхову справу.

Зв'язок розглядуваної проблеми з важливими науковими й практичними завданнями обумовлюється тим, що питання правового режиму перестраху-

вання є одним з найбільш дискусійних у вітчизняній господарсько-правовій науці, але актуальним для сучасної правової доктрини і практики правозастосування [2, с. 185–188, с. 219–229]. На цей час у державному регулюванні українського ринку фінансових послуг формуються нові стратегічні підходи, що мають бути покладені в основу державної господарсько-правової політики у сфері страхової діяльності. Прикладом є зареєстрований у Верховній Раді України проект Закону України від 12.12.2012 р., № 965 «Про внесення змін до деяких законів України щодо викладення Закону України «Про страхування» у новій редакції» (далі – «Проект закону № 965») [3]. У зв'язку із зазначеним та відповідно до світових традицій державного впливу на страхову діяльність українському законодавцю в Проекті закону № 965 варто б визначитись водночас і у питанні спеціального правового режиму перестрахування. Отож, зважаючи на започаткування чергового етапу систематизації українського законодавства про страхову справу, актуалізується більш як столітня дискусія у правовій доктрині щодо самостійності договору перестрахування в системі страхових правовідносин. Тому теоретичні висновки даної статті будуть мати науково-прикладний характер, адже сприятимуть практичному вирішенню окресленої проблеми як у чинному, так і в перспективному законодавстві України про страхову діяльність.

Ще з XIX ст. питанню правового режиму перестрахування приділяли увагу вітчизняні та зарубіжні науковці. Серед дослідників страхової справи усталилися два протилежні погляди щодо тотожності чи відмінності за своєю сутністю перестрахування страхуванню (що й зумовлює окремі правові режими вказаних відносин). І. І. Степанов [4, с. 29] та В. К. Райхер [5, с. 146] переконували, що договір перестрахування не є страховим договором, оскільки відрізняється від договору прямого страхування. В. І. Серебровський [6, с. 317] та Г. Ф. Шершеневич [7, с. 389] навпаки стверджували, що між перестрахуванням та страхуванням не існує принципової різниці, а тому на відносини перестрахування має поширюватися режим правового регулювання страхування. Сучасні правники М. І. Брагінський та В. В. Вітрянський також вважають будь-яке перестрахування різновидом договору майнового страхування, тому відносини перестрахування мають регулюватися нормами ЦК РФ щодо договору майнового страхування (і в першу чергу, положеннями ЦК РФ щодо істотних умов договору страхування) [8, с. 596]. Подібних поглядів дотримується також Ю. Б. Фогельсон, зауважуючи, що перестрахування має бути кваліфіковане як вид страхування [9, с. 460]. Прибічником же спеціального правового режиму перестрахування у наш час є С. В. Дедіков, який стверджує, що у більшості економічно розвинутих держав, що займають провідні позиції на світовому ринку перестрахування, у законодавстві реалізована концепція щодо неприпустимості поширення на відносини перестрахування законодавства, яке стосується прямого страхування: «Той факт, що у перестрахуванні та майновому страхуванні одноманітні об'єкти страхування – майнові інтереси, що не пов'язані з особою страхувальника ..., ще не означає, що перестрахування

може, а тим більше повинне підкорятися правовому режиму майнового страхування. Перестраховування хоча і є різновидом страхування, однак має істотні відмінності від нього у правовому режимі» [10, с. 40]. Погляди С. В. Дедікова поділяє К. Е. Турбіна, переконуючи, що перестраховування є самостійним видом підприємницької діяльності у галузі страхування, якому властиві самостійне правове регулювання відносин між страховиком та перестраховиком і самостійне правове регулювання діяльності перестраховиків як на національному, так і на міжнародному страхових ринках [11, с. 32]. Дослідник страхування Л. Н. Клоченко встановив, що у світовому господарстві існує два способи (моделі) законодавчого регулювання перестрахової діяльності на національному рівні [12, с. 85-86]. Перший спосіб полягає у тому, що законодавство про договір страхування не підлягає застосуванню до перестраховування. Такий підхід характерний майже для усіх європейських країн, зокрема Швейцарії і Німеччини. До перестраховування у вказаних країнах підлягають застосуванню лише загальні принципи законодавства про страхування. На перестраховування також поширюються загальні норми цивільного законодавства, які містяться у цивільних та торгових кодексах зазначених країн. Положення законодавства про страхування до перестраховування можуть застосовуватись лише тоді, коли вони мають загальний характер та коли законодавство прямо не передбачає винятків. Інша модель державно-правового забезпечення перестраховування, за дослідженням Л. Н. Клоченко, полягає у тому, що цивільне та (або) страхове законодавство країни містить положення, які зобов'язують застосовувати законодавство про страхування до перестраховування [12, с. 87].

Автори одного з останніх підручників «Страхове право» вважають, що перестраховування можна розглядати як різновид страхування або, іншими словами, як страхування страховиків. «З цієї точки зору перестраховуванню властиві усі суттєві ознаки страхування як економічної категорії. Але потрібно враховувати, що перестраховування є специфічним різновидом страхування» [13, с. 360]. До речі, визначення перестраховування як «страхування страховиків» належить відомому німецькому фахівцю перестраховування К. Пфайфферу, який у перестраховуванні вбачає самостійну галузь страхування [14, с. 9]. Він стверджує, що на відміну від прямого страхування перестраховування практично в жодній країні світу не має спеціальних регулюючих норм у законодавстві і загальних умов укладання цих договорів, що застосовуються до договорів прямого страхування. Майже у всіх країнах законодавство про договір страхування обмежується вказівкою про те, що воно не підлягає застосуванню до перестраховування, або законодавство тільки в загальному вигляді згадує перестраховування, проте не містить ніяких конкретних норм [14, с. 12].

Проблема правового режиму перестраховування не залишилася поза увагою й представників української правової доктрини. К. Г. Семенова встановила ознаки, що дозволяють говорити про відносну самостійність договору перестраховування та його відмежування від однотипних договорів, зокрема від договору страхування. Основними критеріями такого розподілу авторка

вважає суб'єктний склад, страховий ризик та порядок укладення договору. У результаті проведеного аналізу науковець доходить висновку, що договір перестрахування є самостійним видом договору майнового страхування, який має власний об'єкт, мету та особливий суб'єктний склад [15, с. 77–81]. Також К. Г. Семенова вважає, що чинна ст. 987 ЦК України «Договір перестрахування» не відповідає потребам існуючої практики, оскільки не відображає позицію законодавця щодо розмежування договору перестрахування та страхування. Вирішення цієї проблеми, на її переконання, «... можливе шляхом включення в окремий параграф ЦК України основних положень про договір перестрахування, які пояснювали б його сутність і визначали б неможливість прирівнювання останнього до договору страхування» [16, с. 43]. Н. Б. Пацурія також звернула увагу на проблему правового режиму перестрахування [2, с. 185–188, с. 219–229] і, як і К. Г. Семенова, впевнена, що український законодавець не бачить різниці між страхуванням та перестрахуванням, – між двома різними видами підприємницької діяльності. Хоча історичний і міжнародний досвід, на її думку, здебільшого доводить необхідність відмінного регулювання страхової та перестрахової діяльності. Здійснивши дослідження даної проблеми, Н. Б. Пацурія наголошує, що діяльність у сфері перестрахування є самостійним, окремим та особливим видом підприємницької діяльності, який не можна ототожнювати зі страхуванням та співстрахуванням. Означене зумовлює необхідність окремого регулювання перестрахування на законодавчому рівні шляхом прийняття Закону України «Про перестрахову діяльність в Україні» [2, с. 187, с. 229]. Е. П. Стась відстоює позицію, що договір перестрахування має бути віднесено до режиму договору страхування підприємницьких ризиків (концепцію якого підтримує автор), з огляду на суб'єктний склад його учасників, неспівпадіння відповідальності страховика і перестраховувальника та економічний зміст відповідних відносин [17, с. 170].

Дійсно, перестрахування є особливою галуззю відносин у сфері страхової діяльності (є особливим видом страхування [18, с. 46]), оскільки послуги перестрахування є вторинними, похідними та вузькоспеціалізованими по відношенню до прямого страхування і діяльності страховика. Наявність же в перестрахуванні на відміну від страхування безлічі спеціальних категорій (юридичних конструкцій, унікальних понять), єдиних у своєму роді принципів та засобів упорядкування цих відносин, а також численні суто юридичні відмінності договору перестрахування від договору страхування, що їх виокремлюють науковці [19, с. 32], свідчить про спеціальний правовий режим, який існує в цій галузі страхової справи. А тому вважаємо, що правовідносини перестрахування є особливою правовою конструкцією (типу *sui generis*¹) у сфері страхування, а договір перестрахування – це самостійний вид договору у порівнянні із договором страхування. Такі висновки зроблено не тільки

¹ **Sui generis** (букв. своєрідний, єдиний у своєму роді) – латинський вираз, що означає унікальність правової конструкції (акта, закону, статусу і т. д.), яка, незважаючи на наявність схожості з іншими подібними конструкціями, у цілому не має прецедентів.

з огляду на спеціальний правовий режим перестрахування, але й на економічну сутність перестрахування (забезпечує вторинний розподіл страхового фонду та надає страховий захист самим страховикам (перестраховикам). Указані теоретичні результати підкреслюють практичну необхідність у спеціальному господарсько-правовому режимі забезпечення перестрахування у законодавстві, без поширення на перестрахування дії норм страхового законодавства (за винятком окремих норм загального характеру).

Саме така ситуація існує в чинному законодавстві про страхову діяльність, адже в Україні лише декілька норм на рівні закону упорядковують перестрахування та, як було наголошено вітчизняними науковцями, вони не окреслюють засад розподілу в правовому режимі страхування та перестрахування. Так, відповідно до ст. 2 Закону України «Про страхування» від 07.03.1996 р., № 85/96-ВР (далі – Закон про страхування), перестрахування визнається видом страхової діяльності, а у ст. 12 вказаного Закону дано визначення перестрахування як **страхування** (виділено автором. – Р. В.) одним страховиком (цедентом, перестрахувальником) на визначених договором умовах ризику виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником у іншого страховика (перестраховика) резидента або нерезидента, який має статус страховика або перестраховика, згідно з законодавством країни, в якій він зареєстрований. Названі положення Закону про страхування підкреслюють, що перестрахування – це перш за все вид страхування, або, як визначив згаданий вище відомий дослідник перестрахування К. Пфайффер, пояснюючи суть цього інституту: «перестрахування, або «страхування страховиків» [14, с. 7]. Закон про страхування у єдиній його ст. 12, що повністю присвячена регулюванню перестрахування, приділяє особливе значення порядку перестрахування у страховика (перестраховика) нерезидента та правилам реєстрації договорів перестрахування. Поява цих публічно-господарських обмежень зумовлена посиленням державного нагляду за операціями перестрахування, зважаючи на непоодинокі випадки використання суб'єктами господарювання України інструментів перестрахування з метою «оптимізації оподаткування» їх господарської діяльності. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р., № 435-IV упорядковує перестрахування з позиції зобов'язального права, оскільки у ст. 987 зазначає про договір перестрахування. У частині другій ст. 987 ЦК України закріплює відомий у сфері перестрахування принцип прямої відповідальності страховика перед страхувальником за основним договором страхування і наголошує на відсутності прямих правовідносин між перестраховиком і страхувальником: «Страховик, який уклав договір перестрахування, залишається відповідальним перед страхувальником у повному обсязі відповідно до договору страхування». Господарський кодекс України від 16.01.2003 р., № 436-IV встановлює лише загальні засади страхування, тільки згадуючи перестрахування у Главі 35 «Особливості правового регулювання фінансової діяльності». Інших прямих приписів на рівні закону, які б унормовували перестрахування, законодавство України не містить. Отже, на законодавчому рівні нашої держави немає імперативних норм, які б зобов'язували застосовувати законодавство про страхування до відносин перестрахування.

Проте на відміну від законодавця правозастосування у судовій практиці та на підзаконному рівні напрацьовало відповідні правові позиції у питанні правового режиму перестрахування. Вищий господарський суд України в одній із постанов зауважив наступне: «Як вбачається з аналізу ст. 12 Закону України «Про страхування» та ст. 987 ЦК України, договір перестрахування за своєю суттю є договором страхування, що укладається між спеціальними суб'єктами і об'єктом якого є ризик виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником у іншого страховика. Таким чином, до такого договору мають застосовуватись положення про договір страхування» [20]. Верховний Суд України також застосовує норми законодавства про договір страхування до перестрахування [21]. Подібних підходів дотримується й Нацкомфінпослуг. Про можливість поширення на перестрахування правового режиму договору страхування йде мова у пункті восьмому розпорядження Нацкомфінпослуг від 08.01.2013 р., № 54 «Про внесення змін до Порядку реєстрації договорів перестрахування».

Водночас деякі розвідники перестрахування взагалі ставлять під сумнів необхідність державного регулювання перестрахової діяльності, оскільки на це питання, на їх переконання, не знайшли відповіді навіть провідні країни світу [22, с. 8]. Науковці, які вивчають страхове законодавство, зазначають: історія та практика розвитку перестрахування на провідних світових ринках обумовлені тією обставиною, що ця сфера діяльності регулюється переважно звичаями та діловими узвичаєннями, аніж законодавчими нормами [12, с. 87]; більшість національних законодавств визначає тільки загальні правила, які встановлюють сутність перестрахування [23, с. 87]; або в законодавстві лише згадується про можливість укладення таких договорів, в інших же питаннях регулювання перестрахування здійснюється на розсуд його учасників [9, с. 460].

До речі, у порівнянні з іншими відносинами у сфері страхової діяльності, послуги перестрахування в жодній країні світу (на відміну від Туреччини, де у 1927 р. був прийнятий Закон про перестрахування [24, с. 11]) не отримали спеціальної правової регламентації, за винятком випадків загального закріплення визначення категорії «перестрахування» чи договору перестрахування. Саме таким чином до правового забезпечення перестрахування підійшов і український законодавець. Тому правове регулювання перестрахування в Україні можна віднести до тих моделей (у порівнянні зі законодавством інших країн), які визначають лише загальні правила, що встановлюють сутність перестрахування, без ґрунтовного акцентування уваги на окремих положеннях та складових відносин перестрахування. В Україні також відсутній спеціальний нормативно-правовий акт (чи принаймні окремий розділ), який би комплексно на рівні закону впорядковував виключно перестрахування, тому, правове забезпечення перестрахування в нашій державі здійснюється за допомогою положень, що закріплені в різноманітних нормативно-правових актах системи законодавства. Несформованість законодавчих засад спеціального режиму господарсько-правового забезпечення перестрахування як своєрідної правової конструкції у галузі страхової справи, без поширення на послуги перестраху-

вання дії норм страхового законодавства (за винятком окремих норм загального характеру), призводить до ситуації, коли *de facto* та *de jure* звичаєве право перестрахування та сам договір перестрахування стають в Україні визначальними джерелами правового забезпечення перестрахування. Натомість чинна законодавча модель упорядкування перестрахування (виходячи із запропонованої Л. Н. Клоченко класифікації), яка по суті поширює правовий режим страхування на перестрахування (з огляду на правозастосування), є характерною для країн, що розвиваються (у порівнянні з іншими державами Європейської Спільноти з давніми та досконалими традиціями страхової і перестрахової діяльності). Можливо, зважаючи на порівняно нетривалий період розвитку перестрахування у нашій державі, на час ухвалення Закону про страхування український законодавець дотримувався поглядів, аналогічних парадигмі законодавців царської Росії. Останні, працюючи наприкінці XIX ст. над проектом Цивільного Уложення, не акцентували увагу на перестрахуванні, зважаючи на його відносну простоту на той час серед інших видів страхування (страхування худоби, вогневих ризиків, посівів і т. д.). Отже, не виключено, що законодавство України не наділяє відносини перестрахування спеціальним правовим режимом (як це зроблено, наприклад, стосовно морського страхування у Главі VIII Кодексу торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р., № 176/95-ВР) з огляду на їх «зовнішню простоту, не розповсюдженість та нескладність» на час ухвалення Закону про страхування.

На жаль, не вирішує окресленої проблеми спеціального правового режиму перестрахування і перспективне законодавство України про страхову діяльність. Згаданий Проект закону № 965 хоча й приділяє істотно більше уваги питанням перестрахування порівняно з чинним Законом про страхування, але все-таки не формує діючий у державі спосіб (модель) правового забезпечення перестрахування, оскільки, як і чинний Закон про страхування, не містить будь-яких положень щодо правового режиму перестрахування. Проект закону № 965 вже в преамбулі наголошує, що він визначає загальні правові засади здійснення страхування та перестрахування. У ст. 1 цього законопроекту дано визначення термінів: «перестрахова діяльність», «перестраховик», «перестраховувальник», «перестрахування», а у ст. 3 визнано перестрахування видом страхових операцій (страхової діяльності). Стаття 17 встановлює істотні умови договору перестрахування, що є суттєвою новелою для законодавства України про перестрахування. У тексті Проекту закону № 965 зустрічаються також характерні виключно для перестрахування поняття «вхідне перестрахування», «ретроцесіонер» тощо. Означеним проектом пропонується забезпечити розв'язання нагальної проблеми сучасного перестрахового ринку України щодо створення інституту професійних перестраховиків та виділення, у зв'язку з цим, перестрахування окремо серед інших видів страхування, для здійснення якого необхідно отримати ліцензію [25]. Проте розв'язання суперечності, або хоча б правової позиції суб'єктів законодавчої ініціативи у питанні співвідношення правового забезпечення страхування та перестрахування згаданий законопро-

ект не містить. Зволікання ж з вирішенням питання спеціального правового режиму перестрахування може ускладнити отримання «імпортного» перестрахового захисту цілими галузями економіки держави і покласти на бюджет країни можливі катастрофічні виплати на українському ринку страхових ризиків. Адже загальноновизнаним є той факт, що жодна із більш як 300 вітчизняних страхових організацій, зважаючи на їх недостатню капіталізацію та «сумнівної ліквідності активи», не може надати надійний перестраховий захист за навіть більш-менш середнім за розмірами розвинутих країн страховим (перестраховим) покриттям. Убачається, що автори Проекту закону № 965 при доопрацюванні його змісту в парламенті візьмуть до уваги наведені зауваження та зосередяться на вагомих проблемах господарсько-правового забезпечення перестрахового ринку України, а саме щодо: спеціального правового режиму перестрахування; визначення моменту настання страхового випадку за договором перестрахування; використання міжнародних звичаїв, рекомендацій та правил міжнародних органів і організацій у перестрахуванні; припинення та (або) чинності договору перестрахування у разі настання страхового випадку наприкінці строку його дії; необхідності законодавчого упорядкування форм та видів договору перестрахування (ретроцесії) тощо.

Проведене дослідження загальних підходів юридичної доктрини до змісту правового режиму перестрахування як у чинному законодавстві України про страхову діяльність, так і в перспективному показало, що нормативне упорядкування страхової справи в порушеному питанні свідчить про серйозні суперечності та прогалини і не відповідає потребам страхового і перестрахового ринків України. Це зумовлено у тому числі й тим, що правове забезпечення перестрахування у нашій державі здійснюється за моделлю, характерною для країн, що розвиваються, адже законодавство України не містить положень про спеціальний правовий режим перестрахування. Такий стан законодавства про перестрахування перешкоджає доступу як українських суб'єктів перестрахових відносин на міжнародні ринки, так і міжнародних професійних перестраховиків та страховиків на український ринок страхових ризиків. Сучасне становище нормативно-правової бази України про перестрахування пов'язано також з тим, що перестрахування для України є відносно новим інститутом, який з часу прийняття Закону про страхування набув у нашій державі значного розвитку та істотних змін. Сьогоднішній світовий ринок перестрахування ще більшою мірою, ніж ринок прямого страхування, має вплив процесів глобалізації та кооперації страхового, банківського та фондового капіталів. Ці процеси зумовлюють необхідність збільшення капіталізації перестраховиків з тією метою, щоб вони мали відповідні фінансові можливості для укладення угод, що стосуються перестрахування природних та техногенних катастроф, поодиноких значних ризиків, ризиків тероризму тощо. Вказані тенденції знаходять відображення й у питанні спеціального господарсько-правового забезпечення перестрахування, зокрема, у застосуванні спеціального правового режиму перестрахування в законодавстві, а також у вимогах законодавства про сут-

тево більший розмір статутного капіталу для професійних перестраховиків та страхових організацій, що надають послуги перестрахування. Зазначені міркування, враховуючи триваючі в Україні процеси адаптації законодавства України до законодавства ЄС, підтверджують необхідність самостійного та окремого упорядкування законодавством України відносин як між страховиком та перестраховиком, так і діяльності суб'єктів перестрахових відносин на страховому ринку України. Тобто, як особливої правової конструкції у сфері страхової діяльності (конструкції типу *sui generis*), без поширення на перестрахування дії норм законодавства про страхування (за винятком окремих норм загального характеру), а саме – на рівні спеціального господарсько-правового режиму. Але зважаючи на постійний розвиток і вдосконалення послуг перестрахування у світовому господарстві, їх багатоманітність і інтернаціональність, інші особливості цього вузькоспеціалізованого виду страхування, законодавцю не слід детально упорядковувати ці відносини за аналогією з прямим страхуванням та у вигляді окремого закону (нормативно-правового акта). З огляду на започатковані в Україні процеси лібералізації фінансового ринку, влада має створити правові умови для надання суб'єктам перестраховальної діяльності максимально можливої свободи дій, але у межах встановленого державою в перестрахованні правового господарського порядку [26, с. 136]. Передбачаючи вже тепер проблемні питання перестрахування у майбутньому правозастосуванні, що вже мають місце на рівні юридичної доктрини, у перспективному законі про страхування їх необхідно уникнути.

Список літератури: 1. Рынок исходящего перестрахования в Украине за 9 месяцев 2013 года вырос в 3,3 раза до 6,5 млрд грн. // Фориншурер : журнал о страховании. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forinsurer.com/news/13/12/27/30298?hl=%EB%E5%EC%E5%E0>. 2. Пацурія Н. Б. Страхові правовідносини у сфері господарювання : проблеми теорії і практики : монографія / Н. Б. Пацурія – Ніжин : ТОВ «Видавництво Аспект-Поліграф», 2013. – 504 с. 3. Проект Закону України від 12.12.2012 р., № 965 «Про внесення змін до деяких законів України щодо викладення Закону України «Про страхування» у новій редакції» // Інформаційно-правова система «ЛІГА : ЗАКОН». 4. Степанов И. И. Опыт теории страхового договора / И. И. Степанов. – Казань, 1878. – 205 с. 5. Райхер В. К. Общественно-исторические типы страхования / В. К. Райхер. – М., 1947. – 282 с. 6. Серебровский В. И. Избранные труды по наследственному и страховому праву / В. И. Серебровский. Изд. 2-е, испр. – М. : Статут, 2003. – 558 с. (Классика российской цивилистики.). 7. Шершеневич Г. Ф. Курс торгового права / Г. Ф. Шершеневич. – СПб, 1908. – Т. II. – 389 с. 8. Брагинский М. И. Договорное право. Книга третья: Договоры о выполнении работ и оказании услуг / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский – 2-е изд., стер. – М. : Статут, 2008. – 1055 с. 9. Фогельсон Ю. Б. Страхование : теоретические основы и практика применения : монография / Ю. Б. Фогельсон. – М. : Норма : ИНФРА-М, 2012. – 576 с. 10. Дедиков С. Перестрахование и страховое законодательство / С. Дедиков // Государство и право. – 2004. – № 11. – С. 38-45. 11. Турбина К. Е. Мировая практика государственного регулирования международного перестрахования / К. Е. Турбина // Страхование право. – 2001. – № 1. – С. 32–37. 12. Ключенко Л. Н. Правовое регулирование перестрахования : международный опыт / Л. Н. Ключенко // Юрид. и прав. работа в страховании. – 2007. – № 4. – С. 85-90. 13. Страхование право : учебник для студ. вузов, обуч. по спец. : «Юриспруденция», «Финансы и кредит» / под ред. В. Н. Григорьева, А. Н. Кузбагарова, В. В. Шахова. – 5-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2014. – 423 с. – (Серия «Dura lex, sed lex»). 14. Пфайф-

фер К. Введение в перестрахование / К. Пфайффер. – М. : Анкил, 2000. – 153 с. **15.** Семенова К. Г. Договор перестрахования: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / К. Г. Семенова. – Х., 2008. – 190 с. **16.** Семенова К. Г. Правове регулювання перестрахування : деякі аспекти / К. Г. Семенова // Право України. – 2005. – № 2. – С. 40–43. **17.** Стась Е. П. Господарсько-правове забезпечення страхування підприємницьких ризиків : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Е. П. Стась. – О., 2012. – 204 с. **18.** Нечипоренко В. До питання співвідношення фінансових послуг перестрахування і страхування / В. Нечипоренко // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Економіка / відп. ред. В. Д. Базилевич. – К. : ВПЦ «Київський ун-т», 2012. – Вип. 133. – С. 45–46. **19.** Артамонов А., Дедиков С. Основные проблемы правового регулирования перестраховочных отношений / А. Артамонов, С. Дедиков // Хозяйство и право. – 2011. – № 1. – С. 18–35. **20.** Постанова Вищого господарського суду України від 06.10.2010 р. у справі № 13/430 // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/>. **21.** Постанова Верховного Суду України від 08.09.2009 р. у справі № 37/111 // Інформаційно-правова система «ЛІГА : ЗАКОН». **22.** Балакирева В. Ю. Ориентиры в регулировании перестраховочной деятельности / В. Ю. Балакирева // Юридическая и правовая работа в страховании. – 2012. – № 4. – С. 8–13. **23.** Артамонов А. П. О природе перестрахования / А. П. Артамонов // Юридическая и правовая работа в страховании. – 2008. – № 1. – С. 85–90. **24.** Матюшин К. Р. Рынок страховых услуг Турецкой Республики в системе мирового страхового хозяйства : автореф. дисс. ... канд. экон. наук : спец. 08.00.14 – «Мировая экономика; 08.00.10 – Финансы, денежное обращение и кредит» / Матюшин Кирилл Русланович. – Москва, 2009. – 17 с. **25.** Пояснювальна записка до проекту Закону України від 12.12.2012 р., № 965 «Про внесення змін до Закону України «Про страхування» (нова редакція) // Інформаційно-правова система «ЛІГА : ЗАКОН». **26.** Задохайло Д. В. Господарсько-правове забезпечення економічної політики держави : монографія / Д. В. Задохайло. – Харків : Юрайт, 2012. – 456 с.

К ВОПРОСУ О СПЕЦИАЛЬНОМ ХОЗЯЙСТВЕННО-ПРАВОВОМ РЕЖИМЕ ПЕРЕСТРАХОВАНИЯ

Винничук Р. И.

Исследуются вопросы специального правового режима перестрахования в действующем законодательстве, правоприменении и проекте закона Украины о страховании. Очерчены основы исторического развития научной дискуссии относительно правового режима перестрахования. Сделано ударение на становлении в современной правовой доктрине парадигмы специального хозяйственно-правового режима перестрахования. Предложены соответствующие изменения в законодательстве.

Ключевые слова: специальный правовой режим перестрахования, правовая конструкция «sui generis», специальный хозяйственно-правовой режим перестрахования.

ABOUT THE SPECIAL ECONOMIC-LEGAL REGIME OF REINSURANCE

Vinnichuk R. I.

The questions of the special legal regime of reinsurance in the current legislation, law enforcement and the draft law of Ukraine on insurance, are investigated. The basics of the historical development of scientific debate concerning the legal regime of reinsurance, are outlined. The emphasis on the formation of the paradigm of special economic and legal reinsurance regime, is made. The appropriate changes in legislation are suggested.

Key words: Special legal regime of reinsurance, legal structure “sui generis”, special economic-legal regime of reinsurance.

Надійшла до редакції 30.04.2014 р.